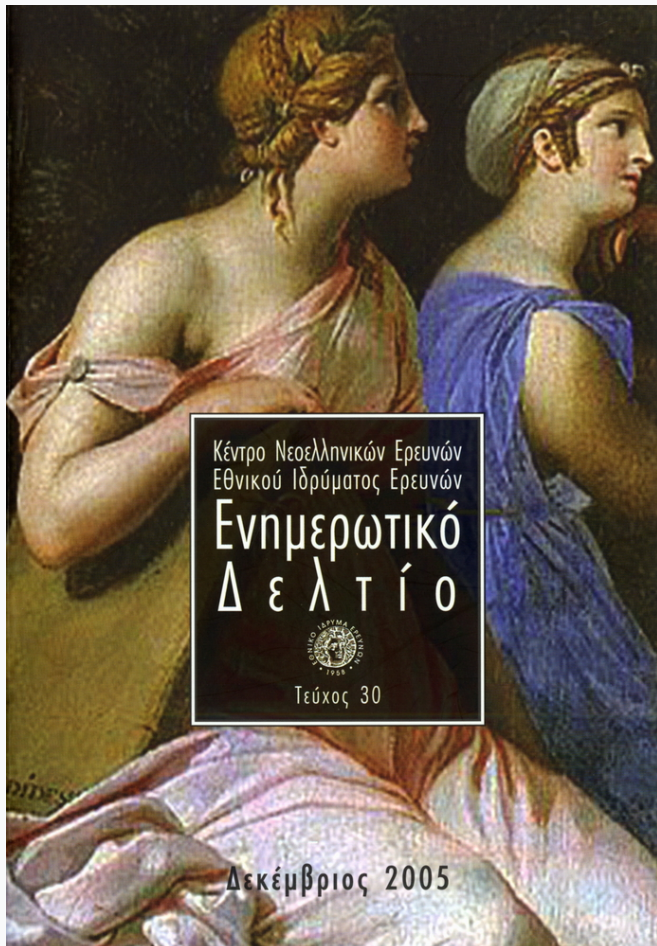

Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 30 (2005)

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΝΕ

doi: [10.12681/news.27](https://doi.org/10.12681/news.27)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΝΕ. (2008). *Ενημερωτικό Δελτίο*, 30, 6-21. <https://doi.org/10.12681/news.27>

The *H*istorical Review
La Revue *H*istorique

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΝΕ

VOLUME I (2004)

Institut de Recherches Néohelléniques
Fondation Nationale de la Recherche Scientifique

Institute for Neohellenic Research
National Hellenic Research Foundation

Τον Δεκέμβριο του 2004 κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος του Ξενογλωσσου επιστημονικού περιοδικού του ΙΝΕ, *The Historical Review / La Revue Historique*. Η ετήσια αυτή περιοδική έκδοση δεν περιορίζεται αποκλειστικά στις Νεοελληνικές σπουδές. Σκοπός της είναι αφενός μεν να κοινοποιηθούν στη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα τα πορίσματα των ερευνών που εκπονούνται στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών και αφετέρου, να δημιουργηθεί ένα διεθνές μέσο ενημέρωσης, ανταλλαγής ιδεών και επιστημονικού διαλόγου στο ευρύτερο πεδίο των ιστορικών και ανθρωπιστικών σπουδών.

Στην εκδοτική επιτροπή του περιοδικού μετέχουν οι: Ρωξάνη Αργυροπούλου, Πασχάλης Κιτρομιλίδης και Ευτυχία Λιάτα. Παράλληλα συγκροτήθηκε ένα Διεθνές Εκδοτικό Συμβούλιο, στο οποίο μετέχουν οι: Σπύρος Ασδραχάς, Richard Clogg, Γιώργος Δερτιλής, Λουκία Δρούλια, Mark Mazower, Anthony Molho, Βασίλης Παναγιωτόπουλος, Andrei Pippidi και Fred Rosen.

Στο πρώτο τεύχος του περιοδικού δημοσιεύθηκαν τα ακόλουθα άρθρα:

Paschalis M. Kitromilides, *Foreword / Avant-Propos*.

Eva Kushner, *L'histoire littéraire peut-elle être expérimentale?*

Mario Longo, *Voix des peuples et idée de nation chez Herder*.

Evro Layton, *The History of a Sixteenth-Century Greek Type Revised*.

Loukia Droulia, *Towards Modern Greek Consciousness*.

Roxane Argyropoulos, *Diversité des théories libérales en Grèce au XIXe siècle*.

Eugénie Drakopoulou, *Représentations de Constantinople après la chute: prolongements idéologiques*.

Dimitris Dimitropoulos, *Les sociétés insulaires de la mer Égée au temps de la domination ottomane: routes communes et trajectoires séparées*.

Iannis C. Carras, *'Topos' and Utopia in Evgenios Voulgaris' Life and Work (1716-1806)*.

Liz Potter, *A Founder on Founding: Jefferson's Advice to Koraeas*.

Ioannis D. Evrigenis, *British Philhellenism and the Historiography of Greece: a Case Study of George Finlay (1799-1875)*.

Leonidas Kallivretakis, *Jules Verne's Captain Nemo and French Revolutionary Gustave Flourens: A Hidden Character Model?*

Evriliki Sífneos, *On Entrepreneurs and Entrepreneurship of the Olive-Oil Economy in the Aegean: the Case of Lesbos Island*.

CRITICAL PERSPECTIVES / APPROCHES CRITIQUES

Costas B. Krimbas, H.W. Lack with D. J. Maberley, *The Flora Graeca Story*.

Paschalis M. Kitromilides, *Milestones in the Historiography of the Cyprus Question*.

Ο Ελληνικός Τύπος, 1784 ως σήμερα. Ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, Αθήνα 23-25 Μαΐου 2002.

Επιμέλεια: Λουκία Δρούλια,

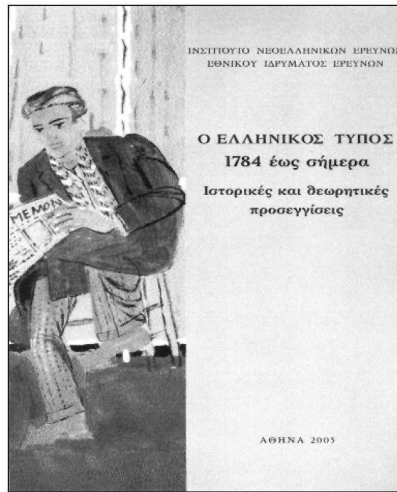
Πρόγραμμα: "Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου, 1784-1996", ΚΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα 2005, 608 σελ., 49 εικ.

Στόχος του συνεδρίου ήταν να διευρύνει τη συζήτηση και να απαντήσει σε ερωτήματα που θέτει η πρώτη προσπάθεια να συνταχθεί μία Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου, φυσικά επιλεκτική, αλλά όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτική.

Ο πολυσέλιδος τόμος των Πρακτικών, αποτυπώνοντας τη μέθοδο που προκρίθηκε στην οργάνωση του συνεδρίου –ανακοινώσεις και Ανοικτά Εργαστήρια με παρεμβάσεις που έδωσαν τη δυνατότητα να ακουστούν περισσότερες "φωνές" σχετικά με το μεγάλο ενδιαφέρον για το θέμα "Τύπος"– περιλαμβάνει 19 ανακοινώσεις, 47 παρεμβάσεις και 6 εισηγήσεις στη Στρογγυλή Τράπεζα που οργανώθηκε με θέμα: "Ο Τύπος εκφραστής και διαμορφωτής συλλογικών ρευμάτων και νοοτροπιών".

Πέρα από τα κείμενα αυτά περιέχει ακόμα το συνοδευτικό υλικό, που πρόθυμα κατέθεσαν πολλοί από τους συνέδρους: πίνακες και καταλογογραφήσεις εφημερίδων, είτε κατά τόπο, είτε κατά θέμα, ειδική βιβλιογραφία, καθώς και ταξινομημένη καταγραφή των διαφημίσεων κ.ά., που εμπλουτίζει τις γενικές γνώσεις γύρω από τον Τύπο και την ιστορία του και συμβάλλει στον απογραφικό στόχο που έχει θέσει το πρόγραμμα της Εγκυκλοπαίδειας.

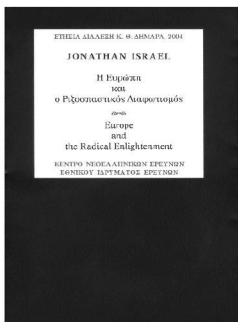
Οι ανακοινώσεις και παρεμβάσεις των συνέδρων εντάσσονται σε πέντε θεματικές ενότητες που ακολουθούν τις τρεις εισαγωγικές ομιλίες: 1. "Ο ελληνικός Τύπος", όπου μετά από τις ανακοινώσεις για την ιστορική διαδρομή του ελληνικού Τύπου, την εξέλιξη της ειδησεογραφίας, στον 19ο και στον 20ό αι. και τον οικονομικό Τύπο, δημοσιεύονται οι παρεμβάσεις που θέλησαν να αναδείξουν και να απαντήσουν σε συζητούμενα προβλήματα, όπως το θέμα της διάκρισης της εφημερίδας από το περιοδικό ή το ζήτημα της γλώσσας των εφημερίδων στα πρώιμα χρόνια της εμφάνισής τους, το θέμα των ξενόγλωσσων εφημερίδων και της 'ενδεχόμενης' ένταξής τους στην ενότητα "ελληνικός Τύπος", καθώς και η παρουσίαση ειδολογικών ομαδοποιήσεων (Θρησκευτικός Τύπος, Παράνομος Τύπος, Τύπος Αντίστασης Μακεδονίας, κ.ά.). 2. "Ο Τύπος, ο κόσμος του και η ροή της ειδησης", όπου συζητήθηκαν θέματα όπως: ο τελικός αντίκτυπος του Διαδικτύου στην επιβίωση του γραπτού Τύπου, η ροή της ειδησης, οι πρώτοι συντελεστές (λόγιοι εφημεριδογράφοι - δημοσιογράφοι), τα συνδικαλιστικά όργανα των δημοσιογράφων, οι πρώτες προσπάθειες για την καλύτερη διακίνηση των εφημερίδων, τα πρακτορεία ειδήσεων, οι διαφημίσεις, οι γελοιογράφοι, η εικονογράφηση, η τεχνική της εφημερίδας και η διάταξη της πρώτης σελίδας. 3. "Πρωτεύουσες και περιφέρεια". Οι ανακοινώσεις στην ενότητα αυτή αφιερώθηκαν στον αθηναϊκό Τύπο, τον περιφερειακό Τύπο και τα ειδικά περιοδικά. Ειδικότερα στις παρεμβάσεις έγινε λόγος για τον Τύπο στην Κωνσταντινούπολη και την Αλεξάνδρεια ως μεγάλες πόλεις- "πρωτεύουσες" του ελληνισμού και ειδικότερα στον Τύπο της περιφέρειας (Βόλος, Μακεδονία-Θράκη, Σάμος, Δωδεκάνησα, Κρήτη) και τα επαρχιακά περιοδικά του

Μεσοπολέμου, αλλά και μιας αθηναϊκής συνοικίας, της Καλλιθέας, ή τον τύπο της εσωτερικής μετανάστευσης. 4. "Διασπορά και Ομογένεια". Στις ανακινώσεις της ενότητας αυτής αναπτύχθηκαν τα θέματα του Τύπου των ελληνικών κοινοτήτων εκτός συνόρων, ο Τύπος ως πηγή ιστορίας των κοινοτήτων αυτών και ειδικότερα των Ελλήνων της Αμερικής, καθώς και η συγκριτική προσέγγιση του εθνοτικού Τύπου στις ΗΠΑ. Επίσης, παρουσιάστηκε ο ημερήσιος και περιοδικός Τύπος της Κύπρου. Εδώ οι παρεμβάσεις αφιερώθηκαν δειγματοληπτικά σε χώρες (Οθωμανική αυτοκρατορία, Βουλγαρία, Αλβανία, Αυστραλία, Ν. Αφρική) ή πόλεις (Σμύρνη, Μόντρεαλ), όπου κυκλοφορούσε ή κυκλοφορεί ελληνικός Τύπος. Προσεγγίζεται ακόμα, από κοινωνιολογικής άποψης, το γενικότερο πρόβλημα της ταυτότητας της Ομογένειας στον 20ό αιώνα. Ειδική αναφορά γίνεται και στο φυλλάδιο *Οι Γαζετατζήδες της Πόλης* –ένα φυλλάδιο του Χρ. Φεγγαρά [ψευδ. του Απ. Έξαρχου], που ανατυπώθηκε και μοιράστηκε στους συνέδρους–, όπου αναδεικνύονται οι αγώνες γύρω από το γλωσσικό ζήτημα στην Πόλη και πολλές άλλες πλευρές της κοινωνικής ζωής. 5. "Ο Τύπος ως εργαλείο έρευνας. Συλλογές και ηλεκτρονικά Αρχεία". Μετά από την εισήγηση στο Άνοιχτο Εργαστήριο που επισημαίνει ότι ο Τύπος, ως καθρέφτης της επικαιρότητας, έχει πια καταστεί εργαλείο έρευνας και ιστορική πηγή, με την επιφύλαξη πάντα της εγκυρότητας των πληροφοριών και των εκάστοτε τοποθετήσεών του, επισημαίνεται ότι λείπει ακόμα η αναγκαία λεπτομερειακή αποτύπωση των ελληνικών εφημερίδων και περιοδικών, που αναμένεται να πραγματοποιηθεί από το πρόγραμμα της Εγκυκλοπαίδειας του Ελληνικού Τύπου. Ως εκ τούτου, παρουσιάζονται στη συνέχεια από τους αρμόδιους εκπροσώπους πολλοί πνευματικοί φορείς του τόπου και ορισμένες ιδιωτικές συλλογές που περιέχουν σχετικό υλικό, προς ενημέρωση της επιστημονικής κοινότητας. Πρόκειται για τα αρχεία Τύπου που περιλαμβάνονται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας, τη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, το Ελληνικό Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο (ΕΛΙΑ), το Ιστορικό και Λαογραφικό Αρχείο Καβάλας, το ψηφιακό Αρχείο του Δημοσιογραφικού Οργανισμού

Λαμπράκη, τη συλλογή παιδικών περιοδικών της συλλογής Ν. Ζωϊόπουλου (Βόλος), τη συλλογή εφημερίδων του Γ. Δολιανίτη (Αθήνα), το Αρχείο Ε. Καριάτογλου (μη ψηφιοποιημένη καταγραφή που απόκειται σήμερα στο ΚΝΕ/ΕΙΕ). Στην ίδια ενότητα συζητήθηκε το θέμα για τα αρχεία των εφημερίδων ως "μια αγνοημένη παράμετρος", το πρόβλημα για το πώς αποδεικνύεται ότι "υπήρξε κάποτε ένα περιοδικό". Ο τόμος κλείνει με τις εισηγήσεις και συζητήσεις της Στρογγυλής Τράπεζας που αναφέρθηκε ήδη.

Τα θέματα αυτά, όλα ποικίλα και πολύ ενδιαφέροντα, αλλά φυσικά όχι εξαντλητικά –υπάρχουν ακόμα πολλοί τομείς που δεν καλύφθηκαν σε αυτήν τη συνάντηση–, ανοίγουν πιστευόμεν έναν ευρύτερο διάλογο για τον ελληνικό Τύπο. Σ' αυτόν τον διάλογο δυστυχώς δεν θα συμμετάσχουν με την εγνωσμένη γνώση και εμπειρία του θέματος και τη δυναμικότητα που τους διέκρινε, τρεις ξεχωριστοί σύνεδροι-συγγραφείς του τόμου που συνέβαλαν ουσιαστικά στην παρουσίαση και προώθηση των συζητήσεων, χωρίς να προλάβουν να πάρουν στα χέρια τους αυτόν τον τόμο: η Νίτσα Κολιού, ο Φίλιππος Ηλιού και ο Λέων Καραπαναγιώτης. Τους θυμόμαστε και τους ευχαριστούμε. ■

Jonathan Israel,

Η Ευρώπη και ο Ριζοσπαστικός Διαφωτισμός.

Μια τυπολογία των διανοητικών και πολιτισμικών πηγών της νεωτερικότητας.

Μετάφραση: Μαρία Χριστίνα Χατζηϊωάννου,

Ετήσια Διάλεξη Κ.Θ. Δημαρά-2004, ΚΝΕ/ΕΙΕ,

Αθήνα 2005, 158 σελ.

Πρόκειται για την έκδοση της ένατης ετήσιας διάλεξης, αφιερωμένης στη μνήμη του ιδρυτή του Κέντρου Νεοελληνικών Ερευνών, Κ.Θ. Δημαρά. Στη διάλεξη αυτή, ομιλητής ήταν ο Jonathan Israel, καθηγητής στη Σχολή Ιστορικών Σπουδών, του Institute for Advanced Study του Πανεπιστημίου του Princeton.

Ο Jonathan Israel είναι από τους κύριους υποστηρικτές μιας νέας ερμηνευτικής άποψης για τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό, που αναγνωρίζει την ύπαρξη ενός τεράστιου χάσματος μεταξύ δύο αντιμαχόμενων διαφωτισμών και όχι μιας ενιαίας εξελικτικής διαδικασίας στην ευρωπαϊκή σκέψη από τον 17ο αιώνα. Πρόκειται για αντιθετικές φιλοσοφικές και ιδεολογικές απόψεις που συχνά έχουν ισοπεδωθεί, ή αποσιωπηθεί και αποτελούν τον πυρήνα των σύγχρονων αξιών για τη δημοκρατία, την πλήρη ισότητα και την ανεξιθρησκία.

Το επιστημονικό έργο του Jonathan Israel βρίσκεται στις πρώτες θέσεις των μελετών για την ευρωπαϊκή ιστορία και εκτείνεται από την Αναγέννηση έως τον 18ο αιώνα. Οι μελέτες του επικεντρώνονται στην ιστορία των ιδεών, την ολλανδική χρυσή εποχή (1590-

1713), τον εβραϊσμό και τα ιδεολογικά ρεύματα στην Ολλανδία κατά τον 17ο αιώνα, την επανάσταση του 1688-91 στη Βρετανία και την ισπανική αυτοκρατορική πολιτική. Το πεδίο της μελέτης του είναι η γαλλική σκέψη στο πρώτο μισό του 18ου αιώνα με τον Βολταίρο, τον Μοντεσκιέ, τον Μπουφόν, τον Ντ'Αλαμπέρ, τον Ντιντερό και φθάνει έως τον αγώνα του τελευταίου για την Εγκυκλοπαίδεια. Το τελευταίο ερευνητικό του πρόγραμμα εστιάζει στην επίδραση της ριζοσπαστικής σκέψης στον Διαφωτισμό—ιδιαίτερα του Σπινόζα και των πρώτων γάλλων υλιστών του 18ου αιώνα— με την εμφάνιση των σύγχρονων ιδεών της δημοκρατίας, της ισότητας, της ανεξθρησκίας και της ατομικής ελευθερίας. Ο Jonathan Israel εξέδωσε το 2001 ένα ογκώδες βιβλίο με τίτλο *Radical Enlightenment: Philosophy and the Making of Modernity 1650-1750* (Ριζοσπαστικός Διαφωτισμός: Φιλοσοφία και η διαμόρφωση της Νεωτερικότητας 1650- 1750). Η διάλεξη που έδωσε στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και δημοσιεύθηκε στη σειρά "Κ.Θ. Δημαράς", συμπυκνώνει τα βασικά σημεία της θεωρίας του για τον Ριζοσπαστικό Διαφωτισμό.

Ο Ριζοσπαστικός Διαφωτισμός είχε παραμεληθεί από τους μελετητές των ευρωπαϊκών επαναστάσεων του 18ου αιώνα με εθνικές και κρατικές διεκδικήσεις γιατί είχε διεθνιστικό χαρακτήρα. Στις ρίζες της σκέψης του Ριζοσπαστικού Διαφωτισμού ανιχνεύεται μια πλειάδα ευρωπαϊών διανοητών που περιλαμβάνουν τον Ντιντερό, τον Μπέιλ και κυρίως τον Σπινόζα. Πιο συγκεκριμένα, ο Ριζοσπαστικός Διαφωτισμός αντιμετωπίζεται από τον συγγραφέα ως μέρος μιας επαναστατικής διαδικασίας που ξεκινά με τις απαρχές της επιστημονικής επανάστασης στο τέλος του 17ου και συνεχίζεται στον 18ο αιώνα. Το "κίνημα" του Ριζοσπαστικού Διαφωτισμού συγκρούστηκε ορθολογικά με την ιδεολογική υπεράσπιση της μοναρχίας, της αριστοκρατίας και της εκκλησιαστικής εξουσίας, αμφισβήτησε την εξουσία του άνδρα πάνω στη γυναίκα, καθώς και τη θεολογική κυριαρχία στην παιδεία. Ο Israel μελέτησε τις θεωρητικές συλλογές της περιόδου του πρώιμου διαφωτισμού στην Ευρώπη και ανέδειξε τις τάσεις που διαμόρφωσαν τον διανοητικό ριζοσπαστισμό ως πηγή της νεωτερικής φυσιογνωμίας της Ευρώπης.

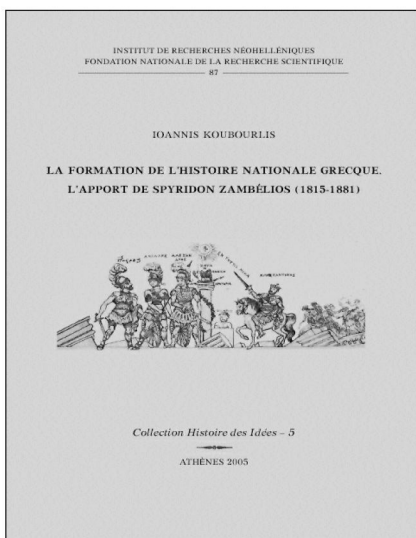
Ioannis Koubourlis,

La formation de l'histoire nationale grecque.

L'apport de Spyridon Zambélios (1815-1881),

IRN/FNRS, Collection "Histoire des Idées" - 5, Athènes 2005, 380 σελ.

Η μελέτη έχει ως θέμα της τη συμβολή του Σπυρίδωνα Ζαμπέλιου στην προσπάθεια των Ελλήνων ιστορικών του 19ου αιώνα να προσδώσουν στην ιστορία της Ελλάδας ένα εθνικό χαρακτήρα, να θεμελιώσουν δηλαδή τη μετεξέλιξη της σε μια Ιστορία του Ελληνικού Έθνους. Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην ιδεολογική διάσταση του ιστοριογραφικού του έργου το οποίο επιχειρεί ουσιαστικά να μεταφράσει με εθνικούς όρους τον ιστορικό πολιτισμό των Ελλήνων της εποχής του. Η χρήση του όρου "ελλη-

νοχριστιανικός πολιτισμός" από τον Ζαμπέλιο υποδηλώνει άλλωστε τη μέριμνα για σύνθεση των δύο αντίθετων ιδεολογικών πόλων αυτού του ιστορικού πολιτισμού, των δύο ιστορικών ταυτοτήτων που διεκδικούν τη συνείδηση των Ελλήνων της εποχής: της "καθαρώς ελληνικής" (σύμφωνα με μια κατοπινή έκφραση του Κ. Παπαρρηγόπουλου) με τη ρωμαϊκή-βυζαντινή, της ιστορικής αντίληψης, σε ένα άλλο επίπεδο, των Διαφωτιστών (με τις αναφορές τους στην κλασική αρχαιότητα, την ελληνική γλώσσα και το έθνος των Ελλήνων) με την Ορθόδοξη παραδοσιακή (με τις αντίστοιχες αναφορές στη Βασιλεύουσα, το Ανατολικό χριστιανικό δόγμα και τον "περιούσιο λαό" των Ρωμαίων χριστιανών).

Στο πρώτο κεφάλαιο της μελέτης, παρουσιάζεται το ιστοριογραφικό και πολιτικο-ιδεολογικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το ζαμπελιανό έργο. Στο δεύτερο κεφάλαιο καταδεικνύεται ο ρηξικέλευθος χαρακτήρας του ιστοριογραφικού προγράμματος του Λευκαδίτη λογίου και επιχειρείται μια αντιπαραβολή των ιδεών του με εκείνες των σημαντικότερων Ευρωπαίων ιστοριογράφων του πρώτου μισού του 19ου αιώνα, και ιδιαίτερα των Γάλλων ρομαντικών ιστορικών οι οποίοι επηρέασαν βαθύτατα την υπό διάμρφωση ελληνική εθνική ιστοριογραφική σχολή.

Στο τρίτο κεφάλαιο της μελέτης εξετάζεται η φιλοσοφία της ιστορίας του Ζαμπέλιου και διερευνάται ο τρόπος με τον οποίο ένας ιστορικο-φιλοσοφικός στοχασμός, επηρεασμένος έντονα από τον γερμανικό ιστορισμό, έρχεται να παραγάγει, ότι σήμερα καλούμε *εθνική ιστορία*. Το στοιχείο που καταδεικνύεται εδώ είναι η άρθρωση του ιστοριογραφικού λόγου του Ζαμπέλιου πάνω στη μήτρα της παραδοσιακής-προνοιακής αντίληψης περί ιστορίας αλλά και η τομή που συντελείται με την εμφάνιση της εθνικής αντίληψης σε μια μακρά διάρκεια ιστοριογραφικής πρακτικής.

Το ιστοριογραφικό εγχείρημα του Επτανήσιου λογίου ανάγεται ουσιαστικά σε μια προσπάθεια *αναδρομικής αναθεώρησης* της ιστορίας της Ελλάδας με αφετηρία το 1821. Στην αντίληψή του, το 1821, ως "υπερ-ιστορικό" γεγονός, εκλογικεύει ολόκληρο το ιστορικό παρελθόν των Ελλήνων και αποδεικνύει την αδιάλειπτη παρουσία τους στην πορεία της ιστορίας. Με άλλα λόγια, το γεγονός ότι με την επανάστασή τους οι Έλληνες κατόρθωσαν να ιδρύσουν ένα εθνικό κράτος ερμηνεύει εκ των υστέρων όλες τις "δοκιμασίες που όφειλαν να υποστούν" διαμέσου των αιώνων. Ο "περιούσιος λαός των χριστιανών Ρωμαίων" της παραδοσιακής ιστοριογραφίας έρχεται να αναπαρασταθεί ως ο φορέας των εθνικών "μαρτυριών" του παρελθόντος που βρίσκουν το νόημά τους στους εθνικούς θριάμβους του "κλητού" έθνους των Ελλήνων στο παρόν.

Στο τέταρτο κεφάλαιο της μελέτης, επιχειρείται η ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο ο ιστοριογράφος χρησιμοποιεί τις πηγές της βυζαντινής ιστορίας προκειμένου να αναδείξει τον "βαθμιαίο εξελληνισμό" του Βυζαντίου. Το βασικό συμπέρασμα του βιβλίου είναι ότι ο Ζαμπέλιος χρησιμοποιεί τις διακηρύξεις των ρομαντικών ιστορικών για την ανάγκη συγγραφής μιας "ιστορίας των λαών" προκειμένου να κάνει λόγο για "δύο" διακριτές βυζαντινές ιστορίες: μια *επίσημη*, που είναι η ιστορία της βυζαντινής αυλής, και μια *ανεπίσημη*, που άπτεται των λαϊκών παραδόσεων (εξ ου και η μελέτη "δημοτικών ασμάτων") και της ιστορικής παρουσίας της Ορθόδοξης εκκλησίας και είναι η μεσαιωνική ιστορία του ελληνικού λαού. Αυτή την ιστορία οφείλουν, σύμφωνα με τον Ζαμπέλιο, να αναδείξουν οι Έλληνες ιστορικοί, και καλούνται να το κάνουν ακόμα και σε πέρισμα των δεδομένων των πηγών, στη βάση "εικασιών και πιθανολογιών". Έτσι αποτυπώνει ο ίδιος το *κόστος* της μετάβασης από την επίσημη ιστορία στην "ιστορία του λαού" όπως την συνάγει στο παρόν ο εθνικός ιστοριογράφος, που είναι υποχρεωμένος να θεμελιώσει ερμηνευτικά σχήματα γενικής εφαρμογής προκειμένου να εξετάσει εκ των έσω τον "μηχανισμό" της ιστορικής κοινωνίας την οποία μελετά και να αποκαλύψει τον πραγματικό πρωταγωνιστή της, τον "λαό", το "έθνος".

Στο πέμπτο κεφάλαιο της μελέτης, εξετάζεται η περιодολόγηση της βυζαντινής ιστορίας από τον Λευκαδίτη ιστοριογράφο. Η προσπάθεια του Ζαμπέλιου να δομήσει τον ιστορικό χρόνο στη βάση εθνικά σημαντικών ιστορικών ημερομηνιών καταλήγει στο να προσδώσει στα ιστορικά γεγονότα σημασίες διαφορετικές από εκείνες που είχαν στη συνείδηση των πρωταγωνιστών τους, οι οποίες δίνουν όμως νόημα σε ό,τι ο ίδιος αντιλαμβάνεται ως "ιστορική διαδρομή του έθνους". Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται επίσης λόγος για τη συμβολή του Edward Gibbon στην εξέλιξη των βυζαντινών σπουδών και επισημαίνεται ότι ο Ζαμπέλιος και, στη συνέχεια, ο Παπαρρηγόπουλος χρησιμοποίησαν τους *τόπους* του Άγγλου συναδέλφου τους, *αντιστρέφοντας* βέβαια τις κρίσεις του για τον βυζαντινό Μεσαίωνα, προκειμένου να επιβάλουν μια περιодολόγηση της ιστορίας από την οποία να προκύπτει ως *εύλογος* ο σταδιακός "εξελληνισμός" του Βυζαντίου.

Στο έκτο κεφάλαιο του βιβλίου, παρουσιάζεται μια σύνοψη του ζαμπελιανού αφηγήματος, πράγμα αναγκαίο από τη στιγμή που το έργο του Λευκαδίτη λογίου δεν περιλαμβάνει μια αφήγηση της "ιστορικής πορείας του Ελληνισμού", αλλά εμμένει στην ιστορικο-φιλοσοφική ανάδειξη του νοήματός της. Επίσης, γίνεται σύγκριση των θέσεων που

διατυπώνει στα δύο σημαντικότερα έργα του, μελετάται δηλαδή η απομάκρυνσή του, στο πλαίσιο των *Βυζαντινών Μελετών*, από τα προνοιακά ερμηνευτικά σχήματα των *Δημοτικών Ασμάτων* προς όφελος μιας πιο κοσμικής αντίληψης για την ιστορία.

Το έβδομο κεφάλαιο της μελέτης επαναποθετεί το έργο του Ζαμπέλιου στο ιδεολογικό και πολιτικό συγκείμενο της εποχής του εξετάζοντας τις στενές σχέσεις πολιτικής και ιστορίας στον ελληνικό 19ο αιώνα. Τέλος, στον επίλογο της μελέτης ανικνεύονται οι επιβιώσεις των ζαμπελιανών ερμηνευτικών σχημάτων στο πλαίσιο της ελληνικής ιστορικής συνείδησης και επιχειρείται μια αποτίμηση των λόγων για τους οποίους το έργο του Λευκαδίτη λογίου, αν και επηρέασε βαθύτατα τις ελληνικές ιστορικές σπουδές, δεν μπορούσε παρά να καταλάβει μια μάλλον περιθωριακή θέση στη συνείδηση των κατοπινών Ελλήνων ιστορικών.

Μάγδα Μ. Κιτρομηλίδου,

Η εφημερίδα ΠΑΦΟΣ της Κύπρου, 1921-1950.

**Πρόλογος: Λουκία Δρούλια. Εισαγωγή: Πέτρος Παπαπολυβίου,
ΚΝΕ/ΕΙΕ, σειρά "Βιβλιοθήκη Εγκυκλοπαίδειας Ελληνικού Τύπου" - I,
Αθήνα 2005, 530 σελ.**

Πρώτο στη σειρά "Βιβλιοθήκη Εγκυκλοπαίδειας του Ελληνικού Τύπου, 1784-1996", το δημοσίευμα αυτό αποτελεί "προϊόν" του ομώνυμου προγράμματος. Προϊόν που δημιουργήθηκε αυθόρμητα όταν η επιστημονική επιτροπή του προγράμματος απευθύνθηκε για τη συγγραφή του λήμματος της εφημερίδας *Πάφος* στη φιλόλογο Μάγδα Μ. Κιτρομηλίδου. Συστηματική ερευνήτρια του κυπριακού Τύπου, ιδίως της περιόδου της Αγγλοκρατίας, η συγγραφέας γνώριζε πολύ καλά το φύλλο αυτό της ιδιαίτερης πατρίδας της, της Πάφου (Κτήμα), από παλαιότερες μελέτες της, και ειδικότερα από το έργο της με τίτλο *Το Μικρασιατικό Ζήτημα στην εφημερίδα ΠΑΦΟΣ της Κύπρου* (Λευκωσία 1994).

Στη θέση ενός απλού λήμματος παραδόθηκε στο πρόγραμμα ένα σύνολο εκατοντάδων χειρόγραφων σελίδων, που περιλάμβαναν μία πολύ ενδιαφέρουσα και χρηστική αποδελτίωση-σταχυολόγηση της μακρόβιας αυτής εφημερίδας. Η Μάγδα Μ. Κιτρομηλίδου, με ενδεικτικές αναφορές, περιλήψεις και συχνά αυτούσια παραθέματα από τις τακτικές στήλες συνοψίζει τα κυριότερα θέματα που παρουσιάζει η εφημερίδα στην περίοδο 1921-1950, περίοδο τόσο κρίσιμη για την ιστορική πορεία του νησιού. Τα προβλήματα της εξωτερικής πολιτικής και διπλωματίας, της εσωτερικής διοίκησης, της εκπαίδευσης—για τα οποία είχε ενεργή δράση και η ίδια η συγγραφέας—, τα ζητήματα της Εκκλησίας και του πολιτισμού, του αθλητισμού και οι προσπάθειες εκσυγχρονισμού στον τεχνικό τομέα, κ.ά., με επίκεντρο πάντα το θέμα της Ένωσης και την ποικίλη εκάστοτε αντιμετώπισή του, αλληλοδιαδέχονται το ένα το άλλο συμπυκνωμένα στις σελίδες του τόμου. Καθρεφτίζεται έτσι η κυπριακή ιστορία της περιόδου, η μικροϊστορία της, η

καθημερινότητα, παρουσιασμένα όλα αυτά φυσικά μέσα από την οπτική κυρίως του λόγιου δικηγόρου και δημοσιογράφου, του ενσυνείδητου πολίτη και πατριώτη Λοΐζου Φιλίππου, εκδότη της εφημερίδας της οποίας, με εξαίρεση ορισμένα χρονικά διαστήματα, υπήρξε υπεύθυνος διευθυντής.

Στο σώμα των κειμένων προτάσσεται μια εμπεριστατωμένη Εισαγωγή, του καθηγητή του πανεπιστημίου Κύπρου Πέτρου Παπαπολυβίου, που αναδεικνύει τον σημαντικό ρόλο της *Πάφου* στην κυπριακή κοινωνία. Το βιβλίο περιέχει εικονογράφηση: προσωπογραφίες σημαντικών προσωπικοτήτων, πρωταγωνιστών στα εθνικά θέματα, μνημεία της Κύπρου και έναν ενδιαφέροντα χάρτη της επαρχίας Πάφου. Σε παράρτημα αναδημοσιεύεται από την εφημερίδα (φ. Γ', αρ. 117 / Ι Σεπτ. 1933) ένα ανυπόγραφο κείμενο με τίτλο "Ο εθνολογικός χαρακτήρ της Κύπρου", το οποίο η συγγραφέας προσγράφει στον Λ. Φιλίππου. Τέλος, παρατίθεται το Ευρετήριο του τόμου που, μέσα από τα ονόματα ανθρώπων και τα τοπωνύμια, οδηγεί στην ποικιλία των ειδήσεων –τοπικών και παγκόσμιων– των δημοσιευμένων τακτικά στην *Πάφο*, από τα πρώτα της βήματα. Και τούτο παρ'όλες τις δυσκολίες στην επικοινωνία που είχε τότε η "απόκεντρη" επαρχία Πάφου. Όπως σημειώνεται στο πρώτο φύλλο "Ελλείπει από την επαρχίαν η θαλασσία συγκοινωνία, αλλά και η δια ξηράς ευρίσκειται εις τα σπάργανά της".

Η Μάργα Κιτρομηλίδου δεν πρόφθασε να πάρει στα χέρια της αυτό το δημοσίευμα, το τελευταίο της· η πραγματοποίησή του αποτελεί απόδοση τιμής στη μνήμη της σεβαστής συνεργάτριας του προγράμματος.

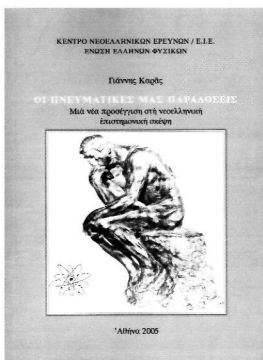

Γιάννης Καράς,

Οι πνευματικές μας παραδόσεις.

Μια νέα προσέγγιση στη νεοελληνική επιστημονική σκέψη,

ΚΝΕ/ΕΙΕ - Ένωση Ελλήνων Φυσικών, Αθήνα 2005, 186 σελ.

Ο συγγραφέας του βιβλίου, ομότιμος διευθυντής ερευνών του ΚΝΕ/ΕΙΕ, επιχειρεί να δώσει οριστική διατύπωση σε σκέψεις, ιδέες, αντιλήψεις και προβληματισμούς που σχετίζονται άμεσα με τις πνευματικές μας παραδόσεις, εντοπίζοντας ιδιαίτερα την προβληματική του στις απαρχές της νεοελληνικής επιστημονικής σκέψης. "Μπορούμε να μιλάμε", διερωτάται ο συγγραφέας, "περί νεοελληνικής επιστημονικής σκέψης; και αν ναι, πότε μορφώνεται ο (σύγχρονος) επιστημονικός λόγος και ποιος ο χαρακτήρας του; ποιος ο χαρακτήρας του πνευματικού εκείνου κινήματος που αναπτύχθηκε κατά τον προεπαναστατικό κυρίως αιώνα, ποιος ειδικότερα ο χαρακτήρας

και το επίπεδο της επιστημονικής παιδείας και σκέψης κατά την περίοδο εκείνη; ποιες οι επιδράσεις, κάθετες ή οριζόντιες, που δέχθηκε και κυρίως ποιες οι επιδράσεις που το νέο αυτό πνευματικό κίνημα, το κίνημα της Νεοελληνικής Αναγέννησης, άσκησε στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο; ποιες οι σχέσεις του ανθρώπου της περιόδου αυτής με το φυσικό του περιβάλλον – στοιχείο καθοριστικής σημασίας για τη διαμόρφωση του πνευματικού του ορίζοντα;" Στα καίρια για την ιστορία των ιδεών αυτά προβλήματα επιχειρείται να δοθεί απάντηση με την επίκληση των γραπτών μαρτυριών που διασώζονται από την περίοδο εκείνη.

Στο κείμενο εκφράζεται η πρόθεση να αναζητηθούν "μέσα από τις συγκρούσεις και τις αντιφάσεις, οι συνέχειες μέσα από τις α-συνέχειες και μέσα από τις α-συνέχειες το πώς οι νέες γνώσεις δημιούργησαν νέες συνθέσεις και μάλιστα σε μία περίοδο κατά την οποία το συνεχές και το α-συνεχές εναλλάσσονται με ρυθμούς απροσδιόριστους". "Αυτό που δίνει ιδιαίτερη, διαχρονική αξία στα έργα της περιόδου εκείνης", διαβάζουμε στο βιβλίο, δεν είναι μόνον, ή μάλλον δεν είναι τόσο οι όποιες νέες, σύγχρονες ιδέες που προσφέρουν, όσον ο τρόπος, ο ορθολογικός πάντα τρόπος, με τον οποίο οι συγγραφείς τους επιχειρούν να θεμελιώσουν τα συμπεράσματά τους, δικά τους ή δάνεια, οι νέοι ορίζοντες που τα έργα αυτά ανοίγουν, η δυναμική της σκέψης που δημιούργησαν. Και αυτό είναι που για μας σήμερα, για τον ιστορικό των επιστημών, έχει ιδιαίτερη, ξεχωριστή σημασία.

Στον βαθμό που τα νέα πνευματικά ρεύματα δυναμώνουν και συνυφαίνονται με κοινωνικούς προβληματισμούς, καταλήγουν στη δημιουργία ιδεών και δυνάμεων κοινωνικών, δυνάμεων εθνικής και κοινωνικής απελευθέρωσης, έργο το οποίο με την πάροδο του χρόνου αποτελεί τον βασικό στόχο που ενσωματώνει όλο και περισσότερο κάθε άλλον προβληματισμό.

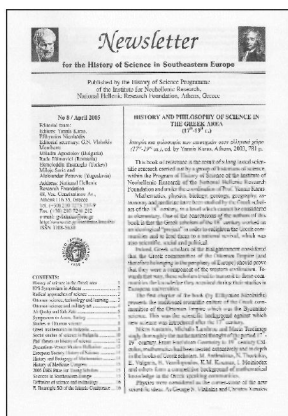
Η ιδιαίτερη αξία του νέου πνευματικού κινήματος που αναπτύχθηκε κατά τον προ-επαναστατικό κυρίως αιώνα, συνεχίζει ο συγγραφέας, "συνίσταται στις προκλήσεις, στην κίνηση, στην ενέργεια σκέψης που εξέπεμψε, αλλά και στο πάθος που δημιούργησε για τη μελέτη των προβλημάτων, κάτω από ένα νέο πρίσμα και με νέα εργαλεία, στο ότι, τέλος, αφύπνισε τις δημιουργικές ικανότητες του ανθρώπου τις οποίες ενέταξε στην επί-τευξη ενός κοινωνικού στόχου".

Newsletter for the history of science in Southeastern Europe, No 8, April 2005.

Kυκλοφόρησε το 8ο τεύχος του *Newsletter for the History of Science in Southeastern Europe* που εκδίδει το πρόγραμμα "Ιστορία των Επιστημών" του ΚΝΕ/ΕΙΕ.

Περιεχόμενα του 8ου τεύχους:

History of science in the Greek area; EPS Symposium in Athens; Radical approaches of science; Ottoman science, technology and learning; Ottoman science and military art; Ali Qushji and Sali Zeki; Symposium in Assos, Turkey; Studies in Ottoman science; Greek mathematics in Bulgaria; Social studies of science in Bulgaria; Phd Theses on history of science; Byzantium-Venice-Modern Hellenism; European Society History of Science; History and Pedagogy of Mathematics; History of Medicine Congress; 2005 DHS Prize for Young Scholars; Sciences in Southeastern Europe; Diffusion of science and technology; E. Ihsanoglu SG of the Islamic Conference.

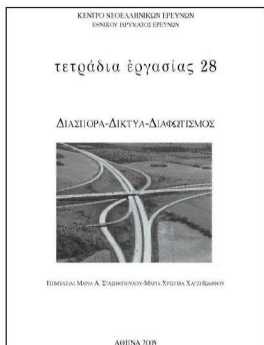

τετράδια εργασίας

Μαρία Στασινοπούλου, Μαρία Χριστίνα Χατζηϊωάννου (επιμ.)

Διασπορά - Δίκτυα - Διαφωτισμός,

Τετράδια εργασίας 28, ΚΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα 2005, 171 σελ.

● τόμος είναι μια συμβολή στη μελέτη των ελληνικών εμπορικών δικτύων στη Διασπορά κατά την περίοδο του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού έως και τον 19ο αιώνα. Η έκδοση αυτή αποτελεί καρπό μιας γόνιμης συνάντησης που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των Σεμιναρίων της Ερμούπολης το 2002 και στην οποία πήραν μέρος με εισηγήσεις οι ιστορικοί: Όλγα Κατσιαρδή- Hering, Πασχάλης Κιτρομηλίδης, Ίκαρος Ματτούβαλος, Κατερίνα Παπακωνσταντίνου, Andrea Seidler, Βασιλική Σειρηνίδου, Ευρυδίκη Σιφναίου, Μαρία Στασινοπούλου, Μαρία Χριστίνα Χατζηϊωάννου.

Η διασύνδεση διασποράς, εμπορικών δικτύων και Διαφωτισμού, που θα μπορούσαμε χάριν παιδιάς να τυποποιήσουμε ως τα 3Δ, συνιστά μια προφανή σχέση αιτιότητας που πηγάζει από τους κοινούς τόπους της κλασικής κοινωνικής θεωρίας. Αντιπροσωπεύει, σύμφωνα με τον πρόλογο στον τόμο του διευθυντή του ΚΝΕ Π. Κιτρομηλίδη, μια συμβατική αντίληψη των πραγμάτων για τη διάπλαση και εξάπλωση των ιδεών, ιδίως ως περιγραφή της μετακίνησης του πολιτισμού της νεωτερικότητας από το δυτικό του κέντρο προς μη δυτικά περιβάλλοντα. Η συμβατική αυτή άποψη εν ολίγοις, όπως διατυπώνεται μεταξύ άλλων στη βαλκανική ιστοριογραφία, θεωρεί αυτονόητο ότι τα δίκτυα των εμπορικών συναλλαγών που εξαπλώθηκαν από τη νοτιότερη Βαλκανική, είτε προς την Κεντρική Ευρώπη δια των χερσαίων οδών, είτε προς τα λιμάνια της Ιταλίας και της Δυτικής Μεσογείου δια των θαλασσίων δρόμων, αποτέλεσαν τους διαύλους για τη μεταφορά των ιδεών, που συνετέλεσαν σε φαινόμενα πολιτισμικής αλλαγής κατά τους πρώιμους νέους χρόνους με κορύφωση την εκδήλωση του Διαφωτισμού τον δέκατο όγδοο αιώνα. Το ερώτημα που ανακύπτει από όσα προηγήθηκαν είναι κατά πόσον αυτή η συμβατική άποψη για τη δημιουργία και τη διάδοση του Διαφωτισμού θα όφειλε να αναθεωρηθεί και σε ποιο μέτρο. Είναι βέβαιο ότι, δεν είναι ρεαλιστικό να προσδοκούμε ότι η άποψη μπορεί να ανατραπεί ριζικά. Το βάρος των ιστορικών μαρτυριών τη στηρίζει αρκετά σταθερά και νεότερες έρευνες αποδίδουν πιο εκλεπτυσμένες εκδοχές, που οπωσδήποτε επιβεβαιώνουν τις γενικές γραμμές της κλασικής ερμηνευτικής θέσης εν σχέσει προς τη θεμελιώδη ιστορική λογική του Διαφωτισμού ως κοινωνικού φαινομένου. Η δυνατότητα αναθεωρήσεων πάντως θα μπορούσε να διερευνηθεί προς δύο κατευθύνσεις: πρώτον ως προς την έννοια των όρων που απαρτίζουν τη σχέση της αιτιότητας στην οποία βασίζεται η λογική του Διαφωτισμού και δεύτερον ως προς την κατανόηση των πολιτισμικών και κοινωνικών συμφραζομένων εντός των οποίων εκδιπλώνεται το δράμα του Διαφωτισμού ως διαδικασίας διανοητικής και ηθικής μεταβολής.

Ελίζα-Άννα Δελβερούδη,

Οι νέοι στις κωμωδίες του ελληνικού κινηματογράφου 1948-1974,

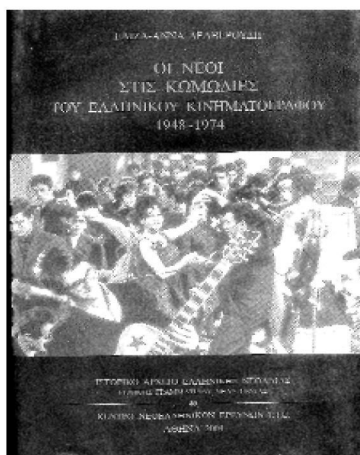
Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, αρ. 40,
ΚΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα 2004, 560 σελ., ISBN 960-7138-32-5

Το βιβλίο δημοσιοποιεί μια έρευνα που στηρίχτηκε στην ανάλυση τετρακοσίων ογδόντα δύο κωμωδιών του ελληνικού κινηματογράφου, που προβλήθηκαν από το 1948 ως το 1974. Στόχος της έρευνας ήταν να αναγνωσθεί και να ερμηνευθεί η εικόνα της νεολαίας, όπως αναδύεται μέσα από αυτό το υλικό, με την ευρύτερη επιδίωξη να αποτελέσει ο ελληνικός κινηματογράφος μία έγκυρη πηγή για τη μελέτη της νεοελληνικής κοινωνίας.

Η θεωρητική βάση εκκίνησης είναι ότι ο κινηματογράφος μπορεί να προσφέρει μαρτυρίες, ως ιστορική πηγή, και να μας βοηθήσει να γνωρίσουμε σημαντικές πτυχές των κοινωνικών δραστηριοτήτων, των ανθρώπινων σχέσεων και των νοοτροπιών του παρελθόντος. Λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι πρόκειται για μυθοπλασία, επομένως οι κοινωνικές αναπαραστάσεις διαθλώνται μέσα από ποικίλα φίλτρα, όπως είναι τα στερεότυπα του είδους, οι οικονομικές επιδιώξεις των παραγωγών, οι σεναριακές ανάγκες, οι προσωπικές απόψεις των συντελεστών.

Το βιβλίο συντίθεται από εισαγωγή, δύο μέρη και συμπεράσματα. Το πρώτο μέρος (*Η κατασκευή ως μαρτυρία*) αποτελείται από δύο κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο (*Συγκρότηση του ερευνητικού πεδίου*), αναλύεται ποσοτικά η παραγωγή των κωμωδιών και συνδέεται με τις εταιρείες παραγωγής και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Στο δεύτερο κεφάλαιο (*Οι κωμωδίες ως ιστορική μαρτυρία για τη νεότητα*) συζητείται το κατά πόσο είναι δυνατό να στηριχθούμε στη μυθοπλασία ως πηγή πληροφοριών για την κοινωνία, τις ανθρώπινες σχέσεις και τις νοοτροπίες (*Στερεότυπα και ρεαλισμός*) και δίνεται μία περιγραφή της εικόνας της νεότητας και των διαφοροποιήσεών της στις κωμωδίες (*Νέοι: από δεύτερο σε πρώτο πλάνο, Η νεανική ηλικία*).

Το δεύτερο μέρος (*Πρόσωπα κωμωδιών, ανθρώπινες σχέσεις*) αποτελείται από πέντε κεφάλαια, τα οποία μελετούν τη θέση των νέων μέσα στην πατρική οικογένεια, τους τρόπους με τους οποίους συνάπτουν και συμπεριφέρονται στις ερωτικές τους σχέσεις, τη θέση τους απέναντι στον γάμο και τη δημιουργία οικογένειας, τη σχέση τους με την εκπαίδευση και την εργασία και τους τρόπους με τους οποίους ψυχαγωγούνται. Αναλυτικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο (*Οι νέοι και η πατρική οικογένεια*) εξετάζεται η σημασία της οικογένειας για τη ζωή των νέων. Οι σχέσεις μέσα στην οικογένεια αναλύονται ανάλογα με τη σύνθεσή της. Έτσι είναι δυνατό να παρατηρήσουμε τους κοινωνικούς ρόλους γονιών και παιδιών σε διάφορους συνδυασμούς, οι οποίοι άλλωστε καθορίζουν τη συμπεριφορά τους. Οι σχέσεις καθορίζονται τόσο από το φύλο του γονιού, όσο και από

το φύλο του παιδιού. Στο δεύτερο κεφάλαιο (*Εκπαίδευση*) εξετάζονται οι εικόνες από το σχολείο και τον στρατό και αναλύεται η εκπαίδευση ως αξία. Το τρίτο κεφάλαιο (*Έρωτας και γάμος*) εξετάζει ζητήματα σχετικά με τις ερωτικές σχέσεις, τις γαμήλιες στρατηγικές και τα προβλήματα της έγγαμης ζωής. Το τέταρτο κεφάλαιο (*Εργασία*) αναφέρεται στα επαγγέλματα των νέων ανάλογα με το φύλο. Το πέμπτο κεφάλαιο (*Ελεύθερος χρόνος*) ανιχνεύει τις ασχολίες των νέων κατά τη διάρκεια του ελεύθερου χρόνου τους.

Η επιλογή των κατάλληλων παραδειγμάτων διαμορφώνει ένα ψηφιδωτό, μια εύγλωττη εικόνα των σχέσεων των νέων με το περιβάλλον τους. Διαπιστώνονται οι διαφορετικές συνθήκες που διέπουν τη ζωή τους στις κωμωδίες κατά φύλο και τάξη. Καταγράφονται επίσης οι κύριες μεταβολές των δραστηριοτήτων τους, όπως αποτυπώνονται στο υλικό με το πέρασμα του χρόνου. Επισημαίνεται τέλος, ότι αν και η πολιτική δράση υπήρξε καθοριστική για τη φυσιογνωμία των νέων της δεκαετίας του 1960, αυτή αποσιωπήθηκε ή διαστρεβλώθηκε, για ευνόητους λόγους, στις κωμωδίες.

Άννα Αγγελούδου, Μαριάνθη Καπλάνογλου, Εμμανουέλα Κατρινάκη,
Επεξεργασία παραμυθιακών τύπων και παραλλαγών AT 500-559.
Γεωργίου Α. Μέγα, Κατάλογος ελληνικών παραμυθιών - 4,
Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, αρ. 41,
ΚΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα 2004, 511 σελ., ISBN 960-7138-35-X

• τέταρτος τόμος του Καταλόγου των ελληνικών παραμυθιών αποτελεί μέρος ενός έργου το οποίο παρουσιάζει και αναλύει το σύνολο των μαγικών παραμυθιών της ελληνικής προφορικής παράδοσης, σύμφωνα με τη διεθνή τυπολογία των Aarne και

Thompson. Βασίζεται στον θεμελιώδη χειρόγραφο κατάλογο του Γ. Α. Μέγα, ο οποίος είχε ήδη δημοσιεύσει έναν πρώτο τόμο με τους Μύθους ζώνων, το 1978.

Ο τέταρτος τόμος του Καταλόγου των ελληνικών μαγικών παραμυθιών περιέχει την επεξεργασία των παραμυθιακών τύπων και παραλλαγών AT 500-559 και, όπως και οι δύο προηγούμενοι (AT 300-499 και AT 700-749), για κάθε παραμυθιακό τύπο που μελετάται, παρουσιάζει μία ελληνική παραλλαγή σε πλήρη μορφή, το αφηγηματικό σχήμα των διαφόρων παραλλαγών του, τον κατάλογο των δημοσιευμένων και ανέκδοτων παραλλαγών, που περιλαμβάνονται στο αρχείο του Γ. Α. Μέγα, και τέλος σημειώσεις για κάθε παραμύθι. Η μέθοδος ανάλυσης των παραλλαγών ακολουθεί το πρότυπο του γαλλικού Καταλόγου των P. Delarue και M. L. Tenèze, ο οποίος αναλύει λεπτομερώς τα μοτίβα και τη δομή των παραμυθιών, όντας ταυτόχρονα και ευχάριστος στην ανάγνωση.

Ας υπενθυμίσουμε ότι οι Aarne και Thompson ταξινομούν τα παραμύθια στις εξής κατηγορίες:

Παραμύθια με ζώα (Animal Tales, AT 1-299).

Καθεαυτό παραμύθια (Ordinary Tales, AT 300-1199). Τα μαγικά παραμύθια (Tales of Magic) εντάσσονται σε αυτήν την κατηγορία και φέρουν τους αριθμούς AT 300- 749.

Ευτράπελες διηγήσεις (Jokes and Anecdotes, AT 1200-1999).

Κλιμακωτά παραμύθια (Formula Tales, AT 2000-2399).

Στον τόμο αυτό παρουσιάζονται οι τύποι AT 500-559 (Μαγικοί βοηθοί). Ο επόμενος θα περιλαμβάνει τους τύπους AT 560-699 (Μαγικά αντικείμενα και Μαγική δύναμη και γνώση) με τους οποίους θα ολοκληρωθεί η επεξεργασία των μαγικών παραμυθιών.

